

NARODNA STRAŽA

IZLAZI SVAKE SUBOTE. — PRETPLATA IZNOSI GODIŠNJE DIN. 60, POLUGODIŠNJE I TROMJESEČNO RAZMJERNO. — ZA INOZEMSTVO DVOSTRUKO. — OGLASI PO CIJENIKU. — PISMA I PRETPLATA SE ŠALJU NA UREDNIŠTVO I UPRAVU „NARODNE STRAŽE“ ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

BROJ 23.

ŠIBENIK, 4. SRPNJA 1925.

GODINA V.

Živjeo hrvatski narod!

Na sutrašnji dan slavi se po hrvatskim zemljama veliko slavlje. Hrvatski narod pominje na taj dan hiljadugodišnjicu svog kraljevstva, a s njim u jednakoj radosti pominju državni jubilej svoje braće i sinovi bratskoga nam srpskoga i slovenskoga naroda. S našim hrvatskim narodom veselit će se sutra i svi oni, kojima je on iskazao kroz duge vijekove svog državnog života pomoć i simpatije. Uzradovat će se s njim svi oni, koji su spoznali pravu historičku vrijednost našega naroda. Uzradovat će se kraj živih naših sinova i oni, kojima u grobovima trunu kosti, ali čiji se duhovi na sutrašnji dan nalaze s nama.

Povijest našega naroda jest vječna borba. Hrvatski narod je morao da vječito s mačem u ruci brani svoju nezavisnost i svoju slobodu. Naša politička historija nam daje sliku, kako se teritorij hrvatske države kroz vijekove neprestano, skoro godimice, mijenjao. Od Trpimirove do Tomislavove Hrvatske, od Šubićeve do Frankopan-Zrinske Banovine kroz stojećia, koja su vidjela Gvozd, Krbavsko polje i Rakovicu i čula ugovore Kolomana i Ferdinanda, teritorij, na kojemu obitavaju Hrvati, je rastao ili bio manjim. Našim su krajevima vladali naši kraljevi i banovi, ali i tuđi cesari, duždevi i hercezi. Naša je zemlja očujela bič i mač onih, koji su dolazili u znaku konjskog repa, lava sv. Marka, Vizantije i Budima. Svaka nam je godina nosila nove borbe. Ali smo svim tim borbama odoljeli na divovski način. Poslao je naš narod kao vode u borbu za svoju zemlju i svoja prava četrnaest svojih kraljeva, banove Horvate, Zrinske, Draškoviće i Frankopane, seljake Gupca i Gregorića, biskupe Vrhovca i Štrosmajera i čitavu plejadu politika i književnika. Čitav hrvatski narod je neustrašivo ustajao na obranu svoje slobode i državnoga prava, pa iako je bilo zdvojenih časova, kad su skoro pobjednički uzvikivali neprijatelji naši: „Finis Croatiae!“, nijesmo zaboravili da smo ljudi-Hrvati, i da Krešimirova oporuka ne smije biti zaboravljenom.

I kao što smo kroz vijekove branili svoju političku slobodu, tako smo imali u našim banovinama i kraljevinama i bujan kulturni život. Dok su drugi zapadni narodi u sjeni predziđa kršćanstva gradili svoju kulturu, mi smo mačem branili ulaz islamu u Evropu, ali smo ujedno gojili književnost i umjetnost. S ponosom možemo pokazati na rad naše Atine — našeg Dubrovnika, primorskih mjesta Bijele i Crvene Hrvatske i Banovine. Književni rad starih Hrvata nije bio namijenjen isključivo visokom društvu. On je bio priprost, narodan, ubog, kao što je ubog bio i hrvatski seljački narod, pisan s ljubavlju za one, koji su živjeli u klisurama Kačićeva Primorja ili odvikivali u polju Relkovićeve Slavonije.

Sutrašnji naš svečani dan dolazi u znaku spomena na sve naše prošle čase, koji su naša dika, naš ponos, zalag za našu budućnost. Mi se s dubokim poštovanjem klanjamo sjenama svih onih poznatih i nepoznatih hrvatskih junaka, koji su svojom rječju i svojim radom dali i najmanji prinos danas jakom hrvatskom narodu.

Na sutrašnji dan mi odbacujemo sve stranačke razlike i dižemo našu riječ u zdravlje i sreću našeg hrvatskoga naroda. Hiljadugodišnjica osnutka velike države pod svijetlom krunom Tomislava kralja nas dovodi sve Hr-

vate, a s nama i svu našu braću i prijatelje skupa na slavu našeg milenija. U času naše slave ne može da nas dijeli nikakav sitničav razlog, jer je ovaj dan velik i častan, a želimo da taj najsvjetliji od naših dneva bude danom bratstva i ljubavi. Želimo da iza njega hrvatski narod pokroči još življe i ponosnije, kako bi naš kulturni, politički i gospodarski život došao do najvišeg mogućeg stepena. Želimo napokon, da Bog, koji je u najvećim svjetskim nevoljama uzdržao naš narod jak i živ, poživi i čuva naša polja i brda, rijeke i naše hrvatsko more i sve sinove i kćeri našega hrvatskoga naroda.

rijan Pribićević mu je dobacio: Čuti, more, ti propalico! — na što mu je Agatanović odgovorio: Ja ne znam, tko je propalica, Vi ili ja: ja jedan vječito trezven čovjek ili Vi vječno pijan. — V. Pribićević: Kad si me vidio pijana? — Agatanović: Pitaj bolje, kad sam te vidio trijeznog.

p PRVI ZVANIČNI SASTANAK RADIKALA I RADIĆEVACA. U četvrtak počeli su službeni pregovori radikala i radićevaca za obrazovanje zajedničke vlade. Nakon što su se delegati radićevaca i radikala fotografirali, izdan je o sastanku ovaj komunikaj: „Danas u 10 sati prije podne sastali su se u kabinetu ministra socijalne politike predstavnici Narodne Radikalne Stranke Marko Trifković, Marko Đuričić, Ljuba Živković i predstavnici HSS Pavle Radić, dr Benjamin Šuperina i dr Nikola Nikić. Na ovom prvom svom sastanku izmijenjeni su pogledi i misli, na koji bi se način moglo doći do potpunog sporazuma o zajedničkom radu dviju najjačih grupa. Pregovori se produžuju sutra prije podne na istom mjestu i u isto vrijeme.“

p GENERALNA RASPRAVA O ZAKONU O ŠTAMPI je u plenumu zakonodavnog odbora u četvrtak završena. Prije glasanja uzeo je riječ ministar za izjednačenje zakona dr M. Srškić, koji je dugo branio nacrt zakona. Na koncu je zakonski nacrt sa 20 : 13 glasova u načelu primljen te će u ponedjeljak početi specijalna diskusija.

p VERIFIKACIJA RADIĆEVSKIH MANDATA. U subotu prije podne baš tri mjeseca nakon što je odgođena verifikacija anketiranih mandata, radićevaca, Nar. Skupština je konačno verificirala njihove mandate. Nakon predsjednikova pomena francuskim vojnicima palim u borbama oko Beograda, prešlo se odmah na dnevni red. Na dnevnom je redu pretres izvještaja anketnog odbora o verifikaciji osporenih mandata HSS. Nitko se ne javlja za riječ. Prema tome predsjednik odmah poziva na glasanje. Poziva one, koji su protiv prijedloga verifikacionog odbora, da ustanu. Nitko ne ustaje. Prema tome predsjednik objavljuje da je izvještaj verifikacionog odbora primljen jednoglasno i da je verifikacija mandata obavljena. Dugotrajni pljesak i uzvici „Živili“ popratili su ovu izjavu predsjednika Skupštine. Predsjednik odmah poziva novo verificirane poslanike HSS da dod u predsjedništvo i da polože zakletvu. Sjednica je svega potrajala četvrt sata. U 10 sati i tri četvrti predsjednik je zaključio sjednicu.

p PAVLE RADIĆ SE ZAHVALIO na banjalučkom i šibenskom mandatu, a zadržao je sarajevski mandat. U šibenskom izbornom okrugu dolazi na njegov mjesto član bivše Pribićevićeve hrv.-srp. koalicije direktor Pasarić.

p FRANCUSKA KOMORA JE PRIHVATILA prijedlog ministra financija

HILJADU GODINA...

*To davno bješe... Krv i suze tekle
Sred burna vijeka — al i sunce sjalo.
Sjajne su munje gustu tamu sjekle,
Dok sve nam klonu — u noć crnu palo.*

*Sve prode, al još utrnute luči
Odsjevi bliješte pred našim očima
Još vjhor drevni žilama nam hući,
I kremen niče u našim srcima.*

*Slaga, tko reče, da smo lovor-grana,
Melem na rani, duga u oblaku:
Mi porod jesmo vuka i arslana!*

*Što davno bješe i sad je u nama;
Još, snaga stara tjera čvrstu šaku,
Da digne zide porušena hrama.*

VLADIMIR NAZOR.

Iz domaće i vanjske politike.

p „DOM“ O PREGOVORIMA. Zadnji Dom, glasilo Hrvatske Seljačke Stranke, javlja sljedeće: Pregovori za sporazum između Hrvata i Srba počeli su službeno i javno. Budući da je predsjednik radikalne stranke bolestan — sad mu je, srećom, znatno bolje, — a predsjednik seljačke stranke u zatvoru, to je Pašić posebnim pismom radikalskome klubu imenovao tri radikalska prvaka, a predsjednik seljačke stranke označio tri naša prvaka za ovaj važni posao. Radikalski klub imao je u subotu dne 27. lipnja vrlo važnu sjednicu samo o sporazumu iskreno i ozbiljno, te sudeći po toj sjednici i po drugim važnim znacima političkim sporazum će u glavnom biti gotov do ponedjeljka dne 6. srpnja, kad se opet nastavljaju sjednice u parlamentu. Gotov u glavnom to znači, da će iz vlade ispasti Pribićević sa svojim društvom i da će državne poslove preuzeti zajednička vlada, da u čitavoj državi zavede potpuno čovječnost, zakonitost i ustavnost.

p KOJI RADIĆEVCI I ZAJEDNICAČARI BI UŠLI U NOVU VLADU. Beogradska Politika donosa, da bi radićevci u kabinetu Radić-radikali dobili pet ministarskih mjesta i to

ministarstvo pravde, agrarne reforme, trgovine, šuma i ruda i socijalne politike. Za ta ministarstva su kandidati Pavle Radić, dr Nikić, dr Šuperina i zajedničari dr Krajač te dr Polić.

p TRIUMVIRAT RADIKALNE STRANKE. U subotu je Nikola Pašić predao radi bolesti vodstvo radikalne stranke, dakako privremeno, jednom triumviratu, o čemu je izdan ovaj komunikaj: „Predsjednik Vlade Nikola Pašić uputio je 27. ov. mj. pismo predsjedniku radikalskog kluba, u kome ga moli da ga zastupaju u svim partijsko-političkim poslovima predsjednik Narodne Skupštine Marko Trifković, predsjednik radikalskog kluba Ljuba Živković i zamj. predsjednika Vlade Marko Đuričić, ministar socijalne politike. Oni imaju da ga informišu o toku događaja. Nikakva važnija odluka ne će se donositi bez odobrenja samog kluba.“

p PRODUŽEN JE ROK DRU LUKINIĆU da se brani od optužaba u aferi Thurn-Taxis, Dr Lukinić će se 6. o. mj. morati da brani od optužaba opozicije, koje su izradene precizno. Prigodom debate o produženju roka došlo je do velike prepirke između davidovićeve Agatanovića i Pribićevićevog brata Valerijana. Vale-

Caillaux za sanaciju labavih francuskih financija. Rasprava je trajala do subote u 5 sati jutro, premda se njegov zakonski prijedlog sastoji iz samo četiri člana. Najvažniji je član prvi, po kojem Caillaux dobiva potpunu diktatorsku vlast i punomoć u svim pitanjima financijskim sve do rješavanja krize, dakle na neizvjesno vrijeme. Čl. 2. predviđa povišenje opticaja novčanica za 6 milijardi, a čl. 3. ovlašćuje ministra financija da sklopi zajam za pojačanje franka. Čl. 4. ustanovljuje granicu zaduživanja. Ovaj financijski prijedlog je prihvaćen sa 330 protiv 31 glasa. Protiv su glasovali jedino komunisti.

P NOVI TISKOVNI ZAKON U ITALIJI. Talijanski parlament odobrio je novi projekt zakona o štampi. Po tom novom zakonu senatori i narodni poslanici ne mogu biti odgovorni urednici nijednog lista. Prefekti imaju pravo da otklope priznanje odgovornog uredništva jednoj osobi, koja je bila dva puta kažnjena radi tiskovnog delikta. Vlastima će trebati poslati sve podatke o ličnostima, koje se nalaze kod jednog lista. Vlasnici novina, a tako i tiskare, nosit će suodgovornost sa odgovornim urednikom za pisanje. Tiskare morat će jamčiti za novčane kazne. Inače je cijeli zakon vrlo oštar.

P REVOLUCIONARNA KRIZA VLADE U GRČKOJ. Prošlog četvrtak predao je poznati vođa republikanske vojske te revolucije, koja je potjerala s prijestolja Konstantinovu familiju, general Pangalos predsjedniku republike ultimatum, u kojem je tražio da vlada Mihalokopulosa odstupi najdalje do petka u 4 sata po podne. Inače, on će poduzeti potrebne mjere. Žali što vlada Mihalokopulosa nije već ranije odstupila, kad je uvidjela da nema povjerenja naroda. Žali što

vlada Mihalokopulosa ima još neku malu grupu oficira, koji je pomažu. Poziva predsjednika, da udovolji ultimatumu, da bi se tako spriječilo prolijevanje republikanske krvi. Sličnu izjavu dao je Pangalos novinarima. On je još rekao, da vlada Mihalokopulosa nije čuvala prestiž Grčke ni u unutrašnjosti ni u vanjskoj politici, a ni u pregovorima sa Jugoslavijom. Mihalokopulos najprije je oklijevao neko vrijeme, ali kad su revolucionarci počeli bombardovati zgradu predsjedništva vlade, on je kapitulirao. Revolucionarni oficiri zauzeli su sve glavne zgrade. Revolucija je paralelno provedena i u Solunu i Janini, te je potpuno uspjela. U Solunu su revolucionarci zauzeli pristanište. General Pangalos je izjavio da to i nije revolucija, nego sasvim prosta kriza kabineta. Novu vladu je sastavio Pangalos, a u parlamentu se već stvorila većina, koja će tu vladu podupirati.

P PREKID DIPLOMATSKIH ODNOSA IZMEDJU LONDONA I MOSKVE? Državni tajnik za Indiju lord Birkenhead na jednoj skupštini konzervativne stranke održao je govor, u kojem je naglasio kako strpljivost engleske vlade ima granica, pa se po tome duže ne će moći prelaziti preko intriga sovjetske vlade. Po sudu Birkenheada sovjetska agitacija po čitavom svijetu radi na tome, da se sruši britanski imperij. Posljednje nemire u Kitaju su izazvali boljševički agenti, a to je utvrdio Chamberlain. Lord Birkenhead drži, da će engleska vlada morati prekinuti diplomatske odnose sa Moskvom, jer bi bilo smiješno trpjeti, da u Londonu sjedi sovjetski poslanik, dok u glavnom svijetu sovjetska vlada neumorno radi na uništenju britanskog carstva.

To smo htjeli da predočimo svima onima, koji drže da bi moglo doći do narodnog sporazuma, i koji tvrdo vjeruju da postoji narodni sporazum. Narodni sporazum smo imali 1918 g. za stvaranje zajedničke države. Ali od onda su stupili pred nas kulturni, ekonomski i socijalni problemi. I mi smo te probleme pokušali riješiti, ali je došlo do takvih pogrešaka, da se u našem državnom životu počelo isticati narodnosno načelo kao nešto najvažnijega. Socijalne i gospodarske stvari su počeli pokrivati sa narodnosnim zahtjevima, mjesto da se gospodarski kulturni i politički život prosuđuje po strogo socijalnim vidicima, kao što je to mislio u svoje vrijeme i sam dr. Krek. Zahtjev za decentralizaciju jest jedan čisti socijalnopolitički zahtjev, kao što bi u budućnosti jedan zahtjev za mijenjanjem redovite vojske u milicu bio socijalnopolitički zahtjev ili kao

što su agrarna reforma, radničko osi-guranje, socijalizacija i t. d. samo socijalnopolitičke i ekonomske potrebe.

Sporazum pojedinih stranaka za jedan politički, socijalni i gospodarski program predstavlja ono, što si mnogi zamišljaju i pod imenom narodnog sporazuma. A takav sporazum može biti dobar ili loš. Ako stranke imaju moderne političke i ekonomske programe, onda sporazum njihov u svrhu, recimo, dolaska na vladu je dobra stvar. Ali ako dvije stranke sa reakcionarnim programom koaliraju, onda je to zlo, te u našoj dobi ne predstavlja ništa izvrsnoga jedna koalicija radičevaca i radikala, koja bi donosila zakone, kao što su onaj o štampi, pa makar bio njihov sporazum stavljen i pod demagoškim cimerom „narodnog sporazuma“.

Revizija Ustava u Italiji.

Ovih dana su dospjele u javnost detaljne informacije o projektu izradenom od „Komisije Osamnaestorice“ za reformu državnog ustava. Kako do danas sa službenog mjesta ove informacije nisu bile potvrđene, trebalo ih je primiti sa rezervom, naročito s razloga, što su u nekim važnim pojednostima bile protuslovne. Međutim se danas već pouzdano saznaje, da je komisija osamnaestorice takozvanih „Solona“ završila konačno generalan izvještaj, kome su priključeni svi projekti o konstitucionalnoj reformi. Ovaj će izvještaj još tokom ove sedmice biti predan vladi. U projektu, koje je predložila „Komisija Osamnaestorice“ po najnovijoj se fashičkoj osnovi preuređuju odnosi između legislativne i egzekutivne vlasti i određuje se ustrojstvo sindikalnih organizacija. Egzekutivnoj vlasti daje se prednost tako, da vlada ne će biti podvrgnuta parlamentu, nego samo kralju. Povjerenje vladi kao i njezino

pozivanje izvršivati će samo kralj. Parlament nema prava da obori vladu, pa pri smjenjivanju vlade postaje nje-rodavna isključivo kraljeva volja. Kralj se pri donošenju svojih odluka ravna prema raspoloženju parlamenta, ali parlament ga ne može prisiliti, da jednoj vladi otkáže povjerenje. Izglasa-vanje povjerenja vladi u senatu i komori vrši se apsolutnom većinom glasova senatora i narodnih zastupnika, a ne samo onih, koji su na sjednici prisutni. Senatori, koji dovrše 70 godina, a ne budu dolazili na sjednice senata, stavljaju se u stanje mira. Senat i komora su ravnopravni. Za donošenje važnijih odluka na predlog vlade sastati će se državni kongres. Komora i senat u času, kada zajedno zasjedaju, postaju državnim kongresom. Predsjedja predsjednik senata. Sjednice su tajne, ali zaključci se javno donose. U ovim se projektima također predviđa i ustrojstvo privatnog kruskog vijeća.

Stvaranje narodnoga sporazuma.

Sva naša javnost zadnjih dana napeto prati svaki politički događaj u Beogradu. Sa osobitim interesom se prati svaki mig staroga Nikole Pašića i svaka audijencija Pavla Radića. Zaključci, koji se stvaraju na temelju političke situacije, kao i sve političke prognoze glase uvijek jednako: Narodni sporazum je tu! — ili: Narodni sporazum nije tu! — ili: Otešćan rad oko narodnog sporazuma i t. d. Dakle „narodni sporazum“ i opet „narodni sporazum“. On je danas smatran kao jedini način, pomoću kojega možemo riješiti oštru krizu, u kojoj se nalazi naš državni život.

Kad se stvarao Blok narodnog sporazuma i seljačke demokratije bilo je na vode tog bloka, s više strana, upravljeno pitanje: što oni razumijevaju pod narodnim sporazumom. — Odgovori su bili silno nejasni. Jedni su izjavili da narodni sporazum znači bacanje u kut svake plemenske hegemonije. Drugi su izjavili da narodni sporazum znači uvajanje Hrvata u vodstvo države. Još su najbolje odgovorili treći, i to oni, koji su dobro znali zašto je uzet cimer narodnog sporazuma. Ovi su rekli da narodni sporazum znači Davidović-Radić-Korošćev blok ili koncentraciju vladu.

Nijedan odgovor na pitanje o bivstvu narodnog sporazuma u sadašnjem momentu ne može da nas zadovolji. Kao da ni sami vode bloka narodnog sporazuma nijesu bili na čistu, zašto su svojoj koaliciji dali to ime. Ali ni sami radikali, koji su u zadnje vrijeme počeli isticati svoju veliku volju „za sporazum“, pa ni sam g. Pribičević, koji slijedi njihove stope, nijesu podjednako na čistu, što

da pod tim uzmu. Jer, ako počnemo odmah konkretno hvatati oblike, pod kojima se javlja taj narodni sporazum, onda moramo reći, da sporazum između radikala i radičevaca za zajedničku vladu, nitko živ i pametan ne će uzeti za narodni sporazum. To je samo sporazum dviju stranaka, koji specijalno u današnjim prilikama znači trgovanje, popuštanje — ukratko: licitiranje. Ili možemo čekati da će kao plod tog sporazuma početi teći med i mljeko Jugoslavijom? Stalno da ne. Dakle i od sporazuma stranaka ili bolje frakcija, jer ni same stranke nijesu složne u pitanju kakvog sporazuma, nema narod mnogo da očekuje. U konkretnom obliku sporazum radikala i radičevaca predstavlja samo jedan obični politički akt, kakvih u svakoj državi ima i stoga je malo i previše demagoški, kad se isticu sporazum radikala i radičevaca, kao jedna velika tečevina za naš državni život.

Ali i osim ovih konkretnih oblika takozvanog narodnog sporazuma, imamo još nekoliko drugih, koje se javljaju u nešto široj formi. Dpk smo u konkretnom slučaju imali radikale i radičevce, koji bi tvorili taj narodni sporazum, imali bi u ovom drugom slučaju Hrvate i Slovence, koji nek tvore narodni sporazum sa Srbima. Ovaj drugi, širi oblik zagovaraju danas na taj način, što ističu, kako bi trebalo da se narod hrvatski sporazumi sa narodom srpskim upogled sve veće nesnosne hegemonije jednoga nad drugim. U ovom slučaju su faktori sporazuma nešto širi, ali u bitnosti dobivamo dosljedno provodajući u konkretnoj formi i ovaj oblik, opet sporazum stranaka.

Iz naših krajeva.

D PROSLAVA HILJADUGODIŠNICE HRVATSKE KRALJEVINE u Sinju je proslavljena na Petrovo na svečan način. Poseban međustranački odbor ovako je pripreme za svečanost. Uoči Petrova uveče osvanuo je stari grad veličanstveno rasvijetljen. Formirala se velika povorka, predvođena glazbama *Sokola* i *Orla*, sa hrvatskim i jugoslavenskim trobojnicama na čelu. Iz dugačke povorke su padali poklici Hrvatskoj, kralju Tomislavu, kralju Aleksandru i Jugoslaviji. Na dan svečanosti u rano jutro mužari su navijestili hrvatskom cetinskom narodu veliki god i slavu hrvatskog naroda. Iza budnice, u 9 sati počele su dolaziti iz okolnih sela dugačke povorke hrvatskih tečaka sa svojim župnicima, predvođene državnim i hrvatskim zastavama. Mjesto je plivalo u hrvatskim i jugoslavenskim trobojnicama. U 10 sati je primas Hrvatske biskup dr K. Bonefačić živo pozdravljen od naroda došao na trg te započeo sv. Misu na staroslavenskom jeziku. Preko Mise pjevao je velik zbor, a svirala orlovska glazba. Trg je bio preko Mise punat naroda. Preko Mise održao je oduševljeno hrvatsko slovo o. dr Stanko Petrov, a iza Mise govorio je općinski upravitelj Vice Grabovac. Oduševljenje naroda je bilo neopisivo.

D ŠTRAJK PAŠKIH SOLARA traje dalje. Monopolska Uprava ili bolje

njezini ekspozenti na Pagu a specijalno nadinž. Koludrović, još nisu dospjeli da uvide pravednost radničkih zahtjeva. Ali je zato jedna poznata klika počela da barata najnečovječnijim sredstvima. Plod takve nečovječne rabote jesu i dopisi, koji se šalju splitskoj *Državi*, a u kojima se nazivlje kršćanskog demokratu i vođu radničkog pokreta u Dalmaciji Josu Felicinovića „komunistom“ te se prijeti štrajkujućem siromašnom radništvu da će biti uzeti drugi radnici. I to se još čini u glasilu stranke, čiji je član ministar socijalne politike! Ili valjda misle da se radnici lačaju tako ekstremnog sredstva iz kakvog športa? Uprava Jug. Strukovnog Saveza pozvana je sudu, jer da je tobože prekršila čl. 11. zakona o zaštiti države.

D ZAPLJENE NAŠIH LISTOVA U ITALIJI. Prošle sedmice zaplijenjena je *Istarska Rijec* te *Goriška Straža*, koja je donijela komentar podprefektovu dekretu o svojoj zadnjoj zapljeni.

D PREDSTAVKA JUGOSLAVENSKOG KATOLIČKOG EPISKOPATA. U petak je ljubljanski knez-biskup dr Jeglič predao ministrima prosvjete i vjera te predsjedniku Skupštine predstavku glede zakonskog nacrtu o osnovnom školstvu, kojom se traže izmjene u nacrtu, koji je krivičan za katoličku Crkvu. Predstavka svršava ovako: „Katolički episkopat očekuje, da

će ministarstvo ove njegove primjedbe uvažiti, te projekat tako ispraviti, da bude u skladu s načelima državom priznate katoličke crkve. Kad ministarstvo ovu, u interesu mira podnesenu predstavku ne bi htjelo uvažiti i episkopatu što prije povoljno odgovoriti, dužnost je episkopata svečano izjaviti, da će po svojoj savjesti i službi biti prisiljen, da javno istupi, prosvjeduje i povede svestranu akciju za obranu uzgoja mladeži.

d UREDNIK „GORIŠKE STRAŽE“ PRED SUDOM. U subotu pozvan je pred sud u Gorici urednik *Goriške Straže* Polde Kemperle, čovjek, koji je radi svog slovenskog novinarskog rada bio još nedavno osuđen na godinu dana tamnice. Goriški tribunal ga tuži da je u člancima *Goriške Straže* huškao k razrednom neprijateljstvu i time ugrozio mir i red i sagriješio zločin. Rasprava je radi nekih potebnosti bila odložena za 14. o. mj.

d 70-GODIŠNJICA KAT. DRUŠTVA RUKODJELSKIH POMOĆNIKA U LJUBLJANI. U nedjelju u Ljubljani je na svečan način proslavilo „Kat. društvo rukodjelskih pomoćnika“ svoju 70-godišnjicu — jubilej, kakav malo koje društvo kod nas s ponosom slavi. To je društvo dalo slovenskom narodu operne pjevače, dramske igrače (Nučić, Verovšek), politike (Gostinčar) i stotine drugih manje poznatih vrijednih muževa. Značajno je, da je kroz sedamdeset godina svog opstanka to društvo imalo samo tri predsjednika. Na sve-

čanom zborovanju u Ljubljani govorili su nar. zast. Dušan Serbec, dr V. Rožič i bivši ministar Josip Gostinčar.

d OPĆINSKI IZBORI U SLOVENSKIM KRAJEVIMA POD ITALIJOM. Prošle nedjelje održani su u slovenskoj općini Volča (furlanska pokrajina) općinski izbori. Zanimljivo je istaknuti, da u ovoj općini nije običaj, kao kod drugih, da kandidatske liste ističu pojedine stranke. U toj općini se obično kao i ovog puta predaju samo dvije liste i to stanovnika sela Volče i stanovnika okolice. Na ovim izborima dobili su stanovnici okolice 9 zastupnika o Volčani 6. Većina novozabiranih zastupnika su mladi ljudi. U izborima je sudjelovalo od 515 izbornika 292 to jest oko 58 posto. Isto tako su se prošle nedjelje održali općinski izbori u općini Bilje, koji su, premda jako živi, ipak protekli u najvećem redu. Ni pri ovim izborima nije igrala nikakva ulogu pripadnost jednoj ili drugoj stranci, već su se vršili u znaku gospodarskih interesa. Većinu odborničkih mjesta dobila je seljačko-radnička lista, a ostale dvije skupine ostale su u manjini.

d UMJETNIČKA TURNEJA KRIŽEVAČKE PREPARANDIJE. Ovih dana kreće iz Križevaca pjevački zbor tamošnjeg preparandija na odluju turneju po Jugoslaviji. Zbor će prirediti po svim većim mjestima Jugoslavije koncerte, te će takav koncert prirediti i u Šibeniku. Dirigent zbora je poznati mladi skladatelj Slavko Hranilović.

ona i danas pomaže kineski nacionalizam u borbi protiv evropskih velevlasti. Dapače boljševici idu i zatim, da posredstvom nacionalizma i otpora protiv stranaca prokriomčare po Kini čisti boljševizam. U Moskvi kao centru sovjetske propagande za cijelu Aziju postoji centrala, u kojoj se agitoratori odgajaju u čisto boljševičkom duhu i kojima je zadaća da pođu u Kinu propovijedati boljševičko evanđelje.

Oustalom veze Rusije sa Kinom, jednako danas kao i za carskog režima, vrlo su jake, razgranjene i intenzivne. Uticaj ruske trgovine, pa i ruske kulture i jezika u sjevernom dijelu Kine neobično je velik. U općenju sa Kinezima Rusi osvajaju njihove iskrene simpatije, jer znadu da se sa njima lako snadu i prilagode njihovim prilikama i načinu mišljenja. Među ostalim danas u Kini živi i velika

množina nekadašnjih ruskih oficira, koji služe kao plaćenici u vojskama raznih kineskih generala. Ti oficiri, vrsni vojnici, uče danas kineski narod modernom ratnom zanatu. Ima čak u vojsci jednog kineskog ustaškog generala čitav jedan puk, sastavljen od samih bivših oficira carske ruske vojske.

Svi ovi utjecaji uvelike doprinose duhovnom i materijalnom revolucionisanju golemih masa kineskog naroda. U današnjem žestokom pokretu, uperenom protiv stranaca, a u prvom redu protiv Engleske, izgrađuje se pomalo nacionalna samosvijest kineskog naroda. Kad jednom taj golemi narod, pod utjecajem sugestivnog nacionalizma, koji se silnom brzinom širi, osveti svu svoju snagu i veličinu, ne će li taj narod postati nova velika pogibelj za gospodujuć dio svijeta, zapadnu Evropu?

VLADA RR BEZ PRIBIČEVIĆA.

Pregovori između radikala i radičevaca su toliko uznapredovali, da se može skoro očekivati nova RR vlada. Pribičević se, kako se čini, nalazi izvan svake kombinacije. Značajno je da glavnog organa radikalne stranke „Samouprava“ u članku pod naslovom „Na putu ka sporazumu“ uopće ne spominje Pribičevića. Radikali su mišljenja, da odalečenje pribičevčevaca iz vlade donijeti opravdano novoj vladi mnogo simpatija. U zadnji čas, od juče popodne, počelo se jače u skupštinskim krugovima govoriti o eventualnom ulazu kluba dra Korošca u kombinaciju RR, za što se osobito zalaže velik broj radikala, prijatelja Lj. Jovanovića i dra N. Perića, dočim je jedan dio radikala, prema njemu neraspoložen, jer da njegovih listovi nazivaju najnovije pregovore mešetarenjem i cjenkanjem.

Događaji u Kini.

Kroz zadnjih nekoliko tjedana javljaju se — većinom sa Savezničkih vojnih lađa ispred kineskih luka — vijesti o izgedima protiv stranaca u primorskim mjestima Kine. Vijesti su dosta kratke. Ističe se uglavnom samo pokret protiv stranaca te veze izgednika sa boljševičkim pokretom, a ujedno se podvlači paralela između ovih izgeda te čuvenog bokerskog ustanka protiv stranaca, koji je u svoje vrijeme izazvao intervenciju evropskih velikih vlasti.

Današnji pokret masa u Kini ide protiv stranaca. Ti stranci, osobito u primorskim gradovima Kine, predstavljaju preduzimački element u trgovini i industriji. Prema domaćem narodu taj element igra ulogu kapitalističkog eksploatatora. Stoga pokret protiv stranaca u Kini ima u isto doba i socijalni i nacionalni karakter. Pod utjecajem ekonomskog iskorišćavanja sa strane tuđinskih preduzimača i vlasnika budi se u kineskom radnom narodu najprije socijalni, a onda i nacionalni otpor.

Pokretu kineskih masa protiv stranaca stavlja se na čelo intelektualci odgojeni u Evropi i zadahnuti duhom evropskih ideja. Ovi intelektualci u vezi sa studentima domaćih univerzita u Kini, nastoje da ogromne i posve pacifističke kineske mase zadahnu i pokrenu duhom bojovnog nacionalizma. Ovaj rad im pomalo i uspijeva, jer mržnja kineskog naroda protiv stranaca, koji ga u vlastitoj

zemlji izrabljuju, tolika je, da taj narod lako podliježe sugestijama svojih evropski izobraženih vođa, koji žele da od svog naroda učine pomalo jednu naciju u modernom evropskom smislu.

Do sada je narod Kine vrijedio kao najmirniji narod svijeta. Nitko nije bio tako miroljubiv kao Kinez. Njegova visoka duhovna kultura, njegova budhistična religija i filozofija nagonila ga je prirodno na krajnji pacifizam. Tako svijet nije nikad pravo ni mislio na to, kolika ogromna latentna snaga počiva u ono četiri stotine milijuna duša, koje sačinjavaju kineski narod.

Danas, kad se u ovom golemom narodu po prvi put budi aktivni i bojovni nacionalistički osjećaj, dolazi time na pozornicu historije jedna ogromna nova i još potpuno nepoznata sila. Nacionalizam nosi sobom težnju za oružanjem, pa će bezdvojbeno i novi kineski nacionalizam imati tu posljedicu, da će se Kina početi jače naoružavati. Kakav će pak imati utjecaj na položaj u čitavom ostalom svijetu, kad se najednom na dalekom krajnjem istoku pojavi nova velika sila, koja raspolaže sa pučanstvom od stotine milijuna, a ispunjena bojovnim i agresivnim duhom nacionalističke ekspanzije?

Kao što je Rusija pred par godina pomagala Kemal-pašu u njegovoj borbi za emancipacijom Turske od premoćnog uticaja Engleske, tako

Iz Šibenika i okolice.

š UPOZORUJEMO sve interesente da će prigodom otvora hrvatskodalmatinske pruge i vinske izložbe u Šibeniku naš list izaći u znatno većem opsegu te u pojačanoj nakladi. Kako će taj broj biti doista reprezentativan te će biti posvećen interesima našega grada i kraja, to će osobito dobro doći našim trgovcima i obrtnicima te industrijalcima, koji će moći da u njemu oglase svoje radnje. Oglasi se već od danas primaju u Hrvatskoj Zadrudnoj Tiskari ili direktno kod uprave lista.

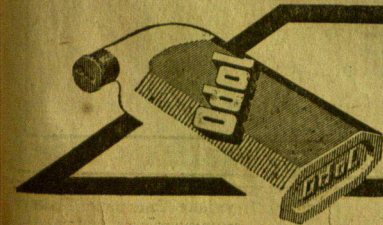
š NARODNI PRAZNIK SV. APOSTOLA Ćirila i Metodija bit će proslavljen sutra svečanom staroslavenskom službom Božjom u Stolnoj Bazilici sv. Jakova u 9 1/2 sati.

š OTVOR LIČKE PRUGE uslijedit će, kao što je poznato na dan sv. Jakova 25. o. mj. Prema sporazumu, koji je postignut u Kninu između delegacija šibenske i splitske općine te direkcija željeznica, prvi vlak sa velikim brojem izletnika te predstavnicima vlasti, doći će najprije u Šibenik i to nešto prije podneva, a u poslije podne će iz Šibenika otići za Split. Otvoru pruge će prisustovati uz ministra saobraćaja g. Antu Rađevića i nekoliko ministara. Bit će prisutni po svoj prilici i svi bivši ministri saobraćaja, gg. dr Anton Korošec, Anton Sušnik, Stanić i dr Velizar Janković.

š PRAZNIK VIDOVDANA proslavljen je na svečan način u subotu i nedjelju. U subotu je u Stolnoj Bazilici bio svečani pomen, a u nedjelju je u pravoslavnoj Sabornoj crkvi bio svečani parostas, kojemu su pored vlasti prisustovale delegacije mjesnih korporacija, Jug. Matice, Hrvatskog Orla, Sokolskog Društva i t. d. Činodještvoavao je preosv. g. D. Pantelić uz asistenciju.

š IZLOŽBA ŽENSKIH RUČNIH RADNJA. U građanskoj školi prošle nedjelje bili su izloženi brojni i izvršni radovi učenica te škole, koji su zatim otpremljeni (uz brojne lijepe crtarije) u Split za kongres učitelja. Vidjeli smo tu razne čilime, navlake, rubeninu, čipke, sve u narodnom vezivu. Valja istaknuti, da u građanskoj školi učenice dobiju istom poštetke za ljepše radnje, a ipak oni pokazuju preciznost i vrstan ukus u rasporedu boja i nacrta. To je poglavito zasluža učiteljice gđice E. Zagoreo, koja već toliko godina odlično djeluje na toj školi i budi smisao za lijepi rad ženskih ruku.

š DRUŠTVO „ŠIBENSKA GLAZBA“ u nedjelju, 5. srpnja t. g. prigodom blagdana Sv. Ćirila i Metodaja po svom dosadašnjem običaju priređuje: 1. u 7 sati ujutro ophod gradom svitajući rodoljubne koracnice (budilica); 2. u 8 sati uvečer koncert sa slijedećim programom: 1. - Rivierra, koracnica; 2. Čermak: Prvi ples, valčik; 3. Stolc: Moja kraljevna, ouvertura; 4. Doppler: Op. Wanda,

Odol je najjače koncentrirana voda za usta na svijetu. Dostatno je nekoliko kapi. Odol je dakle veoma štedljiv. S obzirom na ovu štedljivost, što zvuči čudno, Odol je odista najjeftinija voda za usta na svijetu.

molitva; 5. Čermak: Zbor Slavena, potpourri; 6. - Narodna koračnica. — Koncertirat će na Obali. — Uprava.

§ PROSLAVA DJEČJEG DANA. Prigodom Dječjeg Dana, koji je slavljen po cijeloj državi, Hrv. Kat. Društvo Zora obdarilo je u ponedjeljak 29. juna novim odjelima 14 siromašne djece, koja su tog dana pristupila prvoj sv. pričesti. Lijep je bio prizor, kad su djeca praćena od članica Zore stupala k Stolu Gospodnjemu. HKPD Zora je dalo djeci zajutak, a dr. Vj. Vučić objed i večeru. Lijepa svečanost je svim prisutnima ostala duboka utisnuta u srca. — Na večer je priredilo HKPD Zora uz sudjelovanje operne pjevačice gđice Cvijete pl. Cindro te naših vrlih gimnazijalaca u Gradskom Kazalištu, koje je blagohotno ustupio g. Stipe Šare, Akademiju, koja je u svakom pogledu uspjeła. Akademija je otvorena državnim himnom, koju je otvirala *Šibenska Glazba*, a na to je g. Božo Dulibić kratkim govorom ocrtao značaj dana. Pozdravljena frenetičkim pjeskom nastupila je gđica Cv. pl. Cindro te svojim nastupom upravo osvojila općinstvo. Romansa iz *Aide*, Konjovičeva sevdalinka *Pod pendžeri* te ulomci iz *Madame Butterfly*, *Bohème* i *Cavallerie* bili su otpjevani lijepim, ugodnim i dobro izgrađenim glasom, tako da je publika pjevačicu dugo aplaudirala i obasula cvijećem. Gđicu pl. Cindro pratila je sigurno i diskretno na glasoviru pianistica gđica Vjera Karaman. Obe umjetnice su bile nadarene lijepim kitama cvijeća. Šaljivi komadi *U zavodu* i *Janko kao bogataš* veoma su uspjeli, jer su lica precizno i upravo kazališnom sigurnošću izvela svoje uloge. Za vrijeme između programa svirala je *Šibenska Glazba* pod taktikom Ma Sentinelle. Materijalni uspjeh Akademije je bio vrlo dobar, premda se sa strane rovarilo protivu Akademije, koja je imala strogo karitativan cilj.

§ STATISTIČNA TABLA. G. J. Pasini i općinski ekonom g. Milić izradili su i izložili jednu jako dobro i tačno izradenu tablu sa stastičnim podacima o višskoj proizvodnji zadnjih godina u Dalmaciji popraćenu velikim zemljovidom kulture vinogradarstva u Dalmaciji. Tabla će biti izložena na vinskog izložbi, a zaslužuje po svojoj tačnosti i dobroj cjelovitosti izradbi da bude publicirana. Mi gg. na tako lijepoj izradi samo čestitamo.

§ NOVI ZUBARSKI AMBULATORIUM U ŠIBENIKU. Ovih je dana

otvorio g. dr. Lorand, koji je kroz dugi niz godina bio zubnim specijalistom u Beču, svoj zubarski ambulatorium u Hotel de la Ville. Ambulatorium je uređen najmodernije, te će se u njemu izvršavati sve u zubarsku struku spadajuće radnje, osobito u zlatu, kao i ovamo spadajuće operacije. — Ordinacija dnevno.

§ CARINJENJE PAKETA IZ INOZEMSTVA. Dosad su paketi, koji su dolazili u naš grad iz inozemstva, bili carinjeni na šibenskoj carinarnici. Međutim naredbom generalne direkcije carina ustanovljene su za carinjenje paketnih pošiljaka poslanih iz inozemstva u Dalmaciju samo dvije postaje i to u Dubrovniku i Splitu. Kako je ta stvar krivična vidi se najbolje po tome, što se prije u Šibeniku oko 3000 takovih pošiljaka carinilo, pa ako je ta stvar i u samom Šibeniku sporo išla, to će u Splitu ići još sporije. Radi takove nepravde odredbe, koja degradira Šibenik, obratilo se mjesno Trgovačko Udruženje generalnoj direkciji carina s jednom predstavkom. Nadamo se, da će generalna direkcija carina tu stvar urediti na zadovoljstvo Šibenika te povratiti Šibeniku bar ono, što je prije imao.

§ POPRAVI! U zadnjem broju krivnjom metteur-a ispala su dva retka te su pod darove dačkom biskupskom sjemeništu došli i darovi, koje su da počaste uspomenu pok. Ive Matuline darovali Uboškom Domu ova gospoda: Sergeje Rendić-Miočević, Niko Lalica i Marko Jakovljević po din. 20; Obitelj Šime Marušića, Marija ud. Radovniković i Stipe Scotti po din. 10.

§ ZASLUŽNI I ZNAMENITI HRVATI 925.—1925. Sve pretplatnike na ovo kulturno-prosvjetno djelo, koje se izdaje u proslavu hiljadugodišnjice Hrvatskog Kraljevstva, obavješćujemo da se sa izdanjem istoga zakasnilo poradi nekih poteškoća u samome uredništvu, kao i poradi tehničke nemogućnosti dovršenja samoga djela, te da će se nastojati svim silama, da se isto dovrši barem do druge polovice mjeseca srpnja t. g., kada će se početi sa razaslanjem na sve one pretplatnike, koji su kao takovi svojim dužnostima udovoljili. Pozivamo ujedno i sve one, koji se nisu još pretplatili, a željeli bi knjigu imati, kao i one, koji su se predbilježili, a nisu knjigu isplatili, da se do uključivo 15. srpnja o. g. potpisane odboru jave odnosno novac pripošalju. — Za uredništvo odsječ. savjetnik Emilije Laszovsky, Zagreb, Vodnikova ul. 1.

§ PUČKA KNJIŽNICA „PAVLI-NOVIĆ“ bit će kroz mjesec srpanj i kolovoz otvorena samo nedjeljom od 18—19 s. Knjižnica pruža svakome bez razlike jedino zdravo i poučno štivo i ovih će dana biti upotpunjena novim knjigama. Članarina je nezatna.

§ U FOND HKPD „ZORE“ poklonili su po 20 D: gg. prof. o. T. Tomašić i o. Stanko Huljić te po 10 D: gg. don Frane Grandov i N. N. — Uprava darovateljima od srca zahvaljuje.

Kuća na 2 kata sa prostranom avlijom i udobnom konobom: čitavo jedno lijepo gospodarstvo na prodaju je. Obratiti se Upravni lista.

Brod skoro porinut iz škvera, dug 7 metara izraden samo od borovog i hrastovog drvca, prodaje se s a m o za Din 11.000. — Obratiti se Markov Tomi pok. Nikole — Murter.

Jesam li podmirio pretplatu?

Gospodarski pregled.

g NA ZAGREBAČKOJ BURZI notirale su jučer 3. o. mj. strane valute ovako: Dolar 57-02, talijanska lira 2.065, švicarski franak 11-14, engleska funta 275-01, čehoslovačka kruna 1-7049, francuski franak 2-77.

g KOLIKO JE DRŽAVA SHS DOBILA NA REPARACIJAMA. Prema službenim podacima, naša je država primila u natuiri na račun reparacija iz Njemačke, u toku 1921., 1922., 1923. i do 14. prosinca 1924. godine ove sume:

Industrijski materijal	15,079.429
Barake, pokućstvo, posude	13,167.095
Rudarski materijal	1,199.537
Željeznički materijal	109,003.782
Poljoprivredni materijal	4,815.538
Ratni materijal	684.220
Sirovine	990.333
Elektrotehnički materijal	8.805.159
Liveno željezo i čelik	11,990.421
Parni strojevi	1,891.854
Strojevi za tkanje	2,271.501
Materijal za tramvaje i kanalizaciju	5,050.566

Materijal za potrebe naučnih zavoda	6,721.074
Brodarski materijal	1,709.593
Materijal za riječno brodarstvo	155.601
Boje	21.943
Farmaceutski proizvodi	34,787.000
Razne druge robe	1,825.231
Ukupno zlatnih maraka	373,163.932

Od ovih suma, država je uzela za sebe oko 80 postotaka.

CIPELE

od crne ili smeđe teleće kože, domaća izrada Din 160.— od finog crnog boksa Din 200.— razaslija veletrogovina R. Stermečki, Celje br. 17, Slovenija. Ilustrirani cjenik sa preko 1000 slika šalje se svakome badava. Uzorke štofova, kamgarna i razne manufakturne robe dobijete 8 dana na ogled. Ako roba ne odgovara i nije odsječena, može se promijeniti, ili pak vratiti novac. Narudžbe preko Din. 500.— šalju se od poštarine slobodno. Zastupnici se primaju. Trgovci engros cijene.

GOSPODARSKA ŠTEDIONICA

SPLIT

Rimska ul. 3. (kod Peristila). Telefon 363.

Prima uloške na knjižice i u tekućem računu te ih najpovoljnije ukamaćuje.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D. U LJUBLJANI

VLASTITA ZGRADA
GLAVNA ULICA 108.

PODRUŽNICA ŠIBENIK

BRZ. NASLOV GOSPOBANKA
TELEFON BR. 16. - NOĆNI 67.

Podružnice: Celje, Đakovo, Maribor, Novi Sad, Sarajevo, Sombor, Split.

Ispostava: Bled.

Dionička glavica i pričuva preko Din. 15.000.000.

Ulošci nad Din. 150.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamaćuje najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne poslove povoljno, točno i brzo.